

Respons

Pakistan: Forsørgelsesansvar for enker

- Ansvar for forsørgelse av enker
- Enkers posisjon i storfamilien

Generelt om menns forsørgelsesansvar og -plikt i pakistansk kultur

Den pakistanske familieoven Muslim Family Laws Ordinance (MFLO 1961) bygger på prinsippene i sharia, og regulerer person- og familierettslige forhold for den muslimske majoritetsbefolkningen i Pakistan.

Familieoven slår fast at en mann har plikt til å forsørge sin(e) ektefelle(r) og barn. Det er i tråd med islam. Artikkel 9 punkt 1 og underpunkt 1a åpner for bruk av tvangsmidler dersom en ektemann ikke overholder forsørgelsesplikten:

If any husband fails to maintain his wife adequately, or where there are more wives than one, fails to maintain them equitably, the wife, or all or any of the wives, may, in addition to seeking any other legal remedy available, apply to the Chairman who shall constitute an Arbitration Council to determine the matter, and the Arbitration Council may issue a certificate specifying the amount which shall be paid as maintenance by the husband.

[...]

If a father fails to maintain his child, the mother or grandmother of the child may, in addition to seeking any other legal remedy, apply to the Chairman who shall constitute an Arbitration Council and the Arbitration Council may issue a certificate specifying the amount which shall be paid by the father as maintenance of the child.

Forsørgelsesplikten overfor barn opphører når barnet anses som voksent. For jenter/kvinner vil det først si fra det tidspunkt de inngår ekteskap. Da trer de ut av sin opprinnelige familie og flytter inn i ektemannens hushold (*patrilokalitet*). For gutter/menn foreligger det ikke et slikt naturlig skille mellom barn og voksen. For deres vedkommende vil omgivelsenes forventninger definere hvilken kategori de tilhører.

For en kvinne innebærer ekteskapet opphør av det lovpålagte ansvaret for forsørgelse (*maintenance*) som fars familie hadde før ekteskapet ble inngått. En gift pakistansk kvinne tilhører ektefellens familie. Forvaltning av hennes rettigheter og plikter, samt ansvaret for å forsørge og beskytte henne, overføres ved ekteskapsinngåelsen til ektefellen og hans familie.

Familiekulturen, med den utvidede storfamilien som viktigste institusjon, er i alle sammenhenger sentrert rundt mannen, og individene er alltid knyttet til og representanter for storfamilien. I normaltilfellet vil en storfamilie inkludere foreldre, gifte sønner, deres koner og barn, ugifte døtre og ugifte sønner.

Forsørgelsesansvar for foreldre

Når det gjelder gamle foreldre, er forsørgelse ikke lovregulert, selv om enkelte har ment at det foreligger behov for en tilsvarende lov som blant andre India og Singapore har.¹ I pakistansk kontekst har mannlige familiemedlemmer likevel klare, kulturelt betingede forsørgelsesplikter, og størst ansvar påhviler alltid eldste sønn. Dette er forankret i islam og lokal familiekultur, og er uavhengig av geografi, sosial klasse, etnisitet og religion. En families evne til å forsørge og å ta vare på sine eldste medlemmer, har avgjørende betydning for dens anseelse og posisjon.

Forsørgelsesansvar for enker

Når det gjelder enker, så vil disse og deres barn bli en del av husholdet til ektemannens bror, eller ektemannens far, etter ektemannens død. Den avdøde ektemannens brødre og parets voksne sønner har forpliktelser knyttet til forvaltning av enkens velferd, inkludert ansvar for å forsørge henne. Hennes situasjon må ikke gi grunnlag for å sette spørsmålstegn ved familiens ære og kontroll over enken. Om enken ikke har sønner eller om barna er små, vil avdøde ektemanns brødre, eventuelt hans fjernere mannlige slektninger, få ansvaret for enken. I enkelte tilfeller kan det innebære at en bror av den avdøde ektemannen gifter seg med enken.

Den utvidede familien er av fundamental betydning i dagliglivet, og i de fleste pakistanske husstander bor tre eller fire generasjoner sammen. De grunnleggende sosioøkonomiske betingelsene innebærer at for brorparten av befolkningen er familien helt avgjørende for sikkerhet og økonomisk overlevelse.

Kvinneledede hushold er svært uvanlig. Eldre enker bor ikke alene, og enslige enker er ikke en sosial kategori i Pakistan. Om en familie ikke er til stede (for eksempel har flyttet til utlandet), og ikke kan beskytte og sikre velferden til et kvinnelig familiemedlem, er det av helt avgjørende betydning for familiens ære at den aktuelle kvinnen er ivaretatt under kulturelt akseptable forhold. Om en far faller fra, er det eldste bror/eldste sønn som både forvalter familiens status (ære) og har ansvar for familiemedlemmenes trygghet og velferd. Om slike ikke finnes (noe som svært sjelden vil være tilfellet) vil andre brødre/sønner, eventuelt andre mannlige slektninger, overta dette ansvaret. I storfamiliehushold vil personer som ikke kan ta vare på seg selv, ha ulik status; eksempelvis vil en gammel far som ikke er arbeidsdyktig normalt bli prioritert fremfor en skilt kvinne (eventuelt hennes barn) som har vendt tilbake til sin opprinnelige familie etter en skilsmisse. Familiære forpliktelser er uavhengig av rom, det vil si om den/de som har ansvar befinner sammen med den/de de har ansvaret for.

Gifte døtre har ingen forsørgelsesplikter, verken etter kultur eller religion. Den endogame ekteskapskulturen og preferansen for søskenbarnekteskap innebærer antagelig at nære relasjoner likevel gjør det naturlig, kanskje selvsagt, at gifte kvinners menns familie bidrar i enkelte sammenhenger – særlig når de selv også er slektninger av enken. Dess større sosial, økonomisk og kulturell/etnisk avstand det er mellom kvinnens og ektemannens familier, dess

¹ I medhold av Maintenance of Parents Act i Singapore kan et tribunal pålegge voksne barn å betale månedlige bidrag til foreldre (Ali 2013).

mindre sannsynlig er antagelig slik bistand. Uansett foreligger det ingen kulturelt betinget plikt for gifte kvinner til å forsørge gamle foreldre, dette ansvaret påhviler utelukkende mennene i hennes opprinnelige storfamilie.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Ali, Syed Jamshed (2013, 1. november). *Maintenance of the parents by the children (need for statute law)*. Lahore: Punjab Judicial Academy. Tilgjengelig fra http://www.pja.gov.pk/system/files/MAINTENANCE_OF_THE_PARENTS_BY_THE_CHILDREN.pdf [lastet ned 23. august 2018]
- [MFLO] (1961). *Muslim Family Laws Ordinance*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/4c3f1e1c2.html> [lastet ned 26. juni 2018]

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.